

פרוטוקול מס' 3/29
מישיבת ועדת הכספים
מיום ג' י"ב טבת תשי"ט - 25.12.58
בשעה 08.50

חברי הועדה:

השתתפו:

- י. גורי - היו"ר
- י. אפרתי
- א. בהיר
- י. בדר
- ש. דיין
- א. הרצפלד
- א. כהן
- נ. לוי
- י. ספיר
- ז. סוזאייב
- י. קרגמן
- מ. קלמר
- ח. רובין

פוזמנים:

מר סורוקר - הממונה על אגף התקציבים
מר קטרון - מטעם משרד המשפטים

המסך הדיון בתקציב הנוסף

סדר-היום:

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה.

י. בדר:
 נודע לי מהעתונות, שהממשלה רכשה מניות של חברת "נשר" -
 או חברה הקשורה בחברת "נשר" - בסכום של 10 מליון לירות.
 בדקתי את התקציב הרגיל והתקציב הנוסף ולא מצאתי בהם כיסוי תקציבי לרכישת
 מניות אלו. כן לא ידוע לי שהועדה ביקשה מועדת הכספים להעביר סכום זה
 מסעיף לסעיף. אני מבקש אפוא לקבל הסבר בענין ולקיים דיון בוועדה.

היו"ר י. גורי: השאילתא תועבר לשר האוצר.

ח. רובין: לפני שבועיים בקשתי לברר שאלת רשימות הודיו.

היו"ר י. גורי: השאלה הועברה לשר האוצר.

מר סרוסקר: לקראת התקציב הבא שוקל שר האוצר אפשרות להגיע לידי סדור מראש פעם בשנה לגבי השנה השנייה, בתקציבים המיוחדים כללנו סכום של 1,5 מליון לירות לאוניברסיטה ולטכניון, שינתן להם כתוספת לתקציב המקורי שניתן להם.

מ. קלמר: מר רוזנברג ביקשני להודיע, כי הוא מסתייג מהסכום של 100 אלף לירות המוצע ל"הכימה". אני מדגיש כי אני מביא הסתייגות זו בשמו, כי אני מסתייג מהסתייגותו זו.

היו"ר י. גורי: האם ידוע למר רוזנברג שמכום זה מופיע בתקציב בעקבות החלטה חגיגית של הממשלה לכבדו יובל ה-40 של "הכימה".

מ. קלמר: אני חושב שהדבר ידוע לו. אני מציע להגדיל את הסכום המוקצב לאוניברסיטה ולטכניון עד 2 מליון לירות, ולכלול בו את האוניברסיטה בר-אילן והאוניברסיטה בתל-אביב.

כן אני מציע לכלול בתקציב זה סכום של 250,000 לירות ל"שייכות".

א. בהיר: אני מציע שועדת הכספים תמליץ בפני הממשלה, שתנהג לגבי עריכת תקציב מוסדות ההשכלה הגבוהה, כפי שהיא נוחגת לגבי תקציבי משרדי הממשלה. כל זמן שההכנסות של האוניברסיטה והטכניון היו באות ממקורות חוץ, היה הגיון בכך שהנהלות מוסדות אלה טיפלו בעצמן בתקציביהן. אבל עתה, כאשר מוסדות אלה מקבלים את הסכומים החסרים מהממשלה - וסכומים אלה גדלים מדי שנה בשנה - אין הגיון שאנו לא נטפל בתקציבי מוסדות אלה.

הסדרים הקיימים במוסדות אלה גורמים לעליית שכר במוסדות

אחרים במדינה; כי מוסדות אלה קבעו רמת שכר גבוהה יותר מזו המקובלת במוסדות מקבילים מבחינת הרמה המדעית והאקדמאית של עובדיהם.

תלמיד בבי"ס לרפואה עולה למדינה 5000-6000

מ. סרוסקר: גם אם ביקח בחשבון 8000 לירות, הרי שטודנט הלומד 6 שנים, עולה למדינה 48 אלף לירות. סטודנט כזה המסיים למודיו, פרט להתחייב לעבוד שנה אחת בישובי ספר, אינו מתחייב שום התחייבות אחרת. וכאשר מציעים לו משכורת גבוהה יותר בחו"ל, הוא עוזב את הארץ.

א. בהיר: גם אם ביקח בחשבון 8000 לירות, הרי שטודנט הלומד 6 שנים, עולה למדינה 48 אלף לירות. סטודנט כזה המסיים למודיו, פרט להתחייב לעבוד שנה אחת בישובי ספר, אינו מתחייב שום התחייבות אחרת. וכאשר מציעים לו משכורת גבוהה יותר בחו"ל, הוא עוזב את הארץ.

בזמנו שאלתי מי מתכנן את תכנית הלמודים באוניברסיטה, והאם תכנית לימודים מבוססת על צרכי הארץ, והתשובה שקבלתי לא הניחה דעתי. על כן בקשתי לקיים דיון בשאלה זו. אמנם קיימנו דיון, אך הוא לא חרג ממסגרת של דיון פרלימנרי. אני מעלה שאלה זו בהזדמנות הדיון על התקציב הנוסף ומבקש, כי לקראת הדיון בתקציב החדש נקבל תקציבי המוסדות ותכניות הלמודים. אני מציע שנקים ועדה משנה של 3-5 חברים, שתדון בשאלה ותביא מסקנותיה בפני מליאת הוועדה.

אם הצעתי זו תתקבל, אני מציע שיכתב מכתב ברוח זו גם לממשלה וגם לאוניברסיטה ולטכניון.

ז. סוזאייב: בתקציב הנוסף יש תוספת של 10 אחוז לב"ים היסודיים הנתמכים על ידי הרשויות המקומיות. נמסר לי כי בדרך כלל מספר התלמידים אינו גדול, אבל לעומת זאת גדל מספר הכתות. אני חושב שזו איננה תופעה חד-פעמית, אלא תהליך קבוע. מדוע אין רואים תהליך זה בראשית השנה, עם קביעת התקציב?

שנית - במשך השנה חלו שנויים בהרכבה המוסדית של המורים.
האם שנויים אלה מוצאים בטוים בתקציב הנוסף?

ברצוני לשאול: -

ג. לוי:

- א) מהו המספר הכללי של המורים בבי"ס היסודיים?
- ב) מהו מספר המורים הנותנים שיעורי עזר?
- ג) מהו סכום הסטפנדיה שמקבל סטודנט, ופדוע סעיף זה מופיע בתקציב הנוסף ולא בתקציב הרגיל?

הי. ר. י. גור: ברצוני להעיר מספר הערות לענין המוסדות להשכלה גבוהה.

בענין זה פנינו מספר פעמים לראש הממשלה, שר החינוך ושר האוצר; והצענו להקים ועדה של 3 המשרדים שתשמש מעין מכשיר להכנת התקציב של מוסדות אלה. האמת היא שתקציב זה אינו יכול להעשות בדרך שבעשים תקציבי משרדי הממשלה. הדבר היה אפשרי אילו משרד החינוך היה רואה את תקציב המוסדות הללו כחלק אורגני מתקציבו. היות ותקציב מוסדות אלה איננו חלק אורגני מתקציב החינוך, רצינו להקים מכשיר מיוחד לטיפול בתקציב מוסדות אלה. עד היום לא קבלתי ידיעה שהממשלה מקבלת הצעה זו. אבל מדברי מר סורוקר מסתבר שהממשלה הסיקה מסקנות מסויימות, אם כי הן אינן עולות בקנה אחד עם הצעתנו.

מוסכם שלאחר שהשתתפות הממשלה בתקציבי מוסדות אלה מגיעים ל-50 אחוז, יש צורך לראות תקציבים אלה באור טובה מזה שראו אותם עד כה. ויש לדאוג לכך שבאמצע השנה לא יעמוד מוסדות אלה בפני בעיה של אזון התקציב. במכתב האחרון שכתבתי לשריני הכבודתן בי לפנייהם שתי אפשרויות: אם הם יודעים על מקורות הכנסה נוספים בלתי מנוצלים - יצביעו עליהם; אם הם חושבים שמוסדות אלה מתפשטים יותר מדי ומפתחים פעולות שאינן הכרחיות - אליהם להודיע למוסדות אלה כי לא יוכלו להשלים את החסר.

אינני יודע באיזו מידה הממשלה תקבל עקרונות אלה. אבל מסתבר שהיא רוצה לעלות על דרך זו. ועם הכנת התקציב החדש תבדוק באופן יסודי את תקציב המוסדות האלה, תתן חלקה בראשית השנה ותתבע מהם שא לחרוג מן המסגרת.

אמנם אפשר לומר שהחופש האקדמאי והחפש התקציבי, הן שתי רשויות נפרדות. אבל האמת היא שהתחום ביניהן הוא דק מאד, ולפעמים אפשר על ידי התערבות תקציבית, להגביל את החופש המדעי. אינני חושב שהמדינה יכולה לראות את הפדופסורים באוניברסיטה ובטכניון כחלק מעובדי המדינה רק בתוקף העובדה שהממשלה משתתפת בתקציביהם. הממשלה יכולה לומר: אתם יכולים לשלם משכורות הגדאות לכם; אבל אם התקציב אינו מספיק, תצמצמו את פעולותיכם, או תנהגו חסכון בשטחים אחרים.

ברור שדיון רחב בשאלה זו עלינו לקיים במסגרת הדיון על התקציב לשנת 1959/60. בדיון זה נשמע גם נציגי מוסדות להשכלה גבוהה.

מר סורוקר: לשאלותיו של מר לוי, בתקציב אנו מציינים מספר משרות ולא מספר מורים, כי יכול להיות מקרה ששני מורים ממלאים חזאי משרות. מספר המשרות של מורים, מפקחים וגנבות הוא 13,824, מהן 11,500-11,000 מורים. הנחתו של מר סוזאייב, שאיננו כוללים מספר המורים הכולל בראשית השנה מתוך רצון להשאיר רזרבה, אינה נכונה. אין לשכוח שתקציב המדינה מוגש לכנסת בינואר, ואילו שנת הלימודים מתחילה בספטמבר. במצב זה אנו יודעים את הנתונים המדוייקים רק באפריל. מספר המורים נקבע בדיעבד כתוצאה ממצב בתי-הספר במשך השנה.

בכל הארץ ישנן 800 כתות פסילות. אם בגלל
מדינתן הקטנים, אם בגלל ראויה לקויה ואם בגלל המינה שאינן
יכולות להיות מנוצלות באופן אופטימלי. באופן תיאורטי אנו רוצים
להגיע לכתות של 50 ילד. אילו היינו בונים 800 כתות, היינו חוסכים
100 משרות. בתקציב הפתוח הוקצבו למטרה זו 400 אלף לירות. הואיל
ולא הספקנו לבנות מספר מתאים של דירות - כי כתוצאה מההתייקרות בונים
מספר קטן יותר של דירות באותו סכום - נוספו משרות שבהתחלת השנה
לא חשבנו שתהיינה.

בתקופה זו אנו משלמים מתקציב של השנה את יתרת
החשבונות של התקציב הקודם.

משכורת המורים מסתכמת ב-43 מליון לירות | והיא מתפצלת
לא לפי בתי ספר. הגענו להסדר טוב ומוצלח עם הצנא המעמיד לרשותנו
400 מורות חיילות; אנו משלמים למורה כזאת 130-140 לירות לחודש.
במסגרת זו אנו משלמים השנה עודפים של השנה שעברה.

נוסף על כך נוחל השנה בפעולה חדשה של מתן שיעורי
עזר. בבדיקת היכולת השכלית והרמה החנוכית של מסיימי בי"ס היסודי,
שעורך משרד החנוך נמצאו השנה 8000 תלמידים נחשלים שלא התאימו
לבי"ס התיכון. והמדאיג ביותר הוא, ש-8000 תלמידים אלה הם מבני העליה
החדשה. הדבר נובע מסיבות שונות, אם בגלל הצורך לעזור בבית, אם בגלל
מכירת עתונים בשעות שלאחר הלמודים, ואם בגלל העדר תנאים מתאימים
להכנת שיעורים בבית. משרד החנוך ניסה להתגבר על תופעה זו בכל מצבי
אמצעים. ועתה הציע להקים כתות ביניים מיוחדים לילדים אלה, שיקבלו
גם משכורת מסויימת. התכנית היתה להקים 100 כתות, אבל עד כה הוקמו
רק 15 כתות, בי התלמידים לא יתמו. לכן נותנים לילדים אלה שיעורי
עזר. מוציאים אותם מהבית, במקום שאינם יכולים להכין שיעורים, ומלמדים
אותם אחר הצהריים.

תוספת השכר למורים בעקבות השנויים שחלו בדירוגי
השכר מופיעה בתקציבים המיוחדים.

אשר להכשרת מורים, משרד החנוך הכין תכנית עם האוניברסיטה
להכשרת סטודנטים להוראה. סטודנטים אלה מקבלים לא רק שכר לימוד אלא
גם סטפנדיה של 500-600 לירות לקיום, והם מתחייבים להורות במקומות
אליהם ישלחו על ידי משרד החנוך.

הינן גוריי: אנו עוברים לתקציב משרד הסעד - 400,000 לירות.

ס. סלמרי: אני מציע להוסיף לכל משפחה המקבלת סעד תוספת יוקר
רטרואקטיבית מאפריל 1958 באותו שיעור שניתן לכל
העובדים במדינה.

אני מתנגד להקצבת הסכום לתשלום שכר הדירה ב"עמידר".
אני חושב שמושב להוסיף סכום זה לכל משפחה, והיא תכלכל ענייניה כראות
עיניה.

נ. לוי: האם עד היום מקבלי סעד אינם מקבלים תוספת יוקר?

מר טרוסקר: מדי שנה בשנה הוגדלה התמיכה הנתנת להם.

הינ"ר י. גורי:

אנו עוברים לתקציב משול הפיתוח - 200,000 ל"י.

ז. סוזאייב:

בידי מי מבוצעת הפניה באילת?

מר טורוקר:

בידי קבלנים פרטיים.

הינ"ר י. גורי:

אנו עוברים לסעיף הבא - תגמולים לנכסי המלחמה בנאצים - 165,000 ל"י.

ז. סוזאייב:

הסכום הכולל היה 34,5 מליון לירות. אני מבין שנשאר עודף.

מר טורוקר:

נשאר עודף של 4 מליון לירות.

ז. סוזאייב:

נוסף ל-4 מליון שהועברו מסעיף זה לסעיפים אחרים, נתקלנו בועדת המסנה להעברות מסעיף לטעיף בהעברות אחרות מסעיף זה. אני בקשתי שימציאו לנו פירוט כל העברות.

מר טורוקר:

אני מוכן לתת פירוט לכל סעיף. באומדן היה סכום של 7 מליון לירות לחיטה. וחילה הבאנו בחשבון שניתן 230 לירות לטובה. מאחר שחלה ירידת מחירים בעולם, ניתן בפועל 185 לירות לטובה. לפיכך נוציא לחיטה רק 5 מליון לירות.

לעודפי מזון הוקצב באומדן סכום של 2 מליון לירות, ונוציא למעשה 3 מליון לירות. ההפרש נובע מחלוקת החטאה במחיר נמוך מלירה שמונים הדולר. לעומת זאת היתה תוספת הכנסה ממכירת ספוא, עקב יבוא יותר גדול של עודפי מזון.

באומדן הוקצב סכום של 1,5 מליון לירות לתמיכה בכותנה, והוא יוצא כולו.

הסכום שהוקצב לשמן מכותנה הוא 1,2 מליון לירות, אולם יוצאו למעשה רק 800 אלף לירות.

הסכום שהוקצב לחלב היה 8 מליון לירות, אולם הוא יעלה ל-11-12 מליון לירות. טובסידיה זו עלתה כתוצאה מגידול כמות החלב.

הסכם הביצים, לפי האומדן צריך היה לעלות 5 מליון ל"י. נוספים ואני חושב שלא יעלה יותר מ-3,5-3 מליון ל"י נוספים.

הטובסידיה לחלבונים ללול, שהיתה צריך לעלות 2,2 מליון לירות, תעלה 2,5 מליון לירות.

הסכם הירקות יעלה 6 מליון לירות במקום 4,5 מליון לירות שנקבעו באומדן.

לא חל שנוי בקרן למחירי מנימום. הטובסידיה לדריג תהיה קטנה מזו שנקבעה באומדן, כי השנה היתה שנה טובה בדריג ימי.

חלה ירידה גדולה במעיף התמיכות הערביות, כי הוצאנו סעיף זה מהאגדים. לעומת זאת יגדלו התמיכות לסעיפים אחרים, כמו תחברה ופרי הדר. לתחברה נשלם השנה 5 מליון לירות.

הינ"ר י. גורי:

הסעיפים הבאים: פעולות לעידוד הייצוא - 7,000,000 ל"י; עידוד יבוא הון - 7 מליון לירות; חגיגות העשר - 465,000 ל"י.

אני אמסור לחברי הועדה שאינם נמצאים כאן עכשו, שסיימנו את הדיון בקריאה ראשונה, והחברים שיש להם הערות לסעיפים האחרונים, יוכלו להעיר אותם בישיבה הבאה.

הישיבה בעולה.

הישיבה נבעלה בשעה 13.25